

**Az AUKUS egyezmény jelentősége Kína
és az indopacifikus régió egyensúlyának szempontjából**

The Importance of the AUKUS Agreement for the
Balance between China and the Indo-Pacific Region

ESZTERHAI VIKTOR

KKI-elemzések

A Külügyi és Külgazdasági Intézet időszeri kiadványa

Kiadó:

Külügyi és Külgazdasági Intézet

Lektorálta:

Baranyi Tamás Péter

Szöveggondozás:

T-Kontakt Kft.

Tördelés:

Lévárt Tamás

A kiadó elérhetősége:

H-1016 Budapest, Bérc utca 13-15.

Tel.: + 36 1 279-5700

E-mail: info@ifat.hu

<http://kki.hu>

Jelen elemzés és annak következtetései kizárólag a szerzők magánvéleményét tükrözik és nem tekinthetők a Külügyi és Külgazdasági Intézet, a Külgazdasági és Külügyminisztérium, illetve Magyarország Kormánya álláspontjának.

© Eszterhai Viktor, 2021.

© Külügyi és Külgazdasági Intézet, 2021.

ISSN 2416-0148

<https://doi.org/10.47683/KKIElemzesek.KE-2021.60>

Összefoglaló: Ausztrália, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok 2021. szeptember 15-én bejelentette, hogy háromoldalú biztonságpolitikai megállapodást köt egymással, amely új helyzetet teremt az indopacifikus régió erőviszonyaiban. Az elemzés Kína szempontjából vizsgálja meg, hogy az AUKUS miként hat az ország biztonságára, a regionális erőegyensúlyra, valamint a nukleáris fegyverek elterjedésére és a globális szintű amerikai–kínai versenyfutásra. A tanulmány arra a következtetésre jut, hogy a biztonságpolitikai megállapodás ugyan negatívan érinti Kínát, de nem okoz alapvető változást az ország nemzetközi környezetében.

Kulcsszavak: AUKUS, Kína, biztonság, amerikai–kínai verseny, tengeralattjáró

Abstract: *On 15 September 2021, Australia, the United Kingdom and the United States announced a trilateral security agreement, the AUKUS, which will create a new balance of power in the Indo-Pacific region. The analysis examines, from China's perspective, how the AUKUS will affect the country's security, the regional balance of power, nuclear proliferation and the US-China rivalry on a global scale. The study concludes that the security agreement, while negatively affecting China, does not fundamentally change the country's international environment.*

Keywords: AUKUS, China, security, US-China competition, submarine

BEVEZETÉS: AZ AUKUS ÉS KÍNAI FOGADTATÁSA

Az Ausztrália, az Egyesült Királyság és az Egyesült Államok által 2021. szeptember 15-én bejelentett, majd november 22-én aláírt háromoldalú AUKUS biztonsági megállapodás hivatalosan az indopacifikus régió biztonságának az előmozdítását célozza, azonban elsődlegesen minden kétséget kizáróan Kína regionális felemelkedésére kíván katonai választ adni. Az AUKUS nem meglepő módon hatalmas felháborodást váltott ki Kínában, amelynek kapcsán Hszi Csin-ping (Xi Jinping) elnök 2021. november 22-én személyesen is [felszólalt](#) a Délkelet-ázsiai Nemzetek Szövetségének (ASEAN) csúcstalálkozóján, ahol úgy fogalmazott, hogy „*konfrontáció helyett párbeszédet kell folytatnunk, szövetségek helyett partnerségeket kell építenünk, és összehangolt erőfeszítéseket kell tennünk a békét fenyegető vagy aláásó különböző negatív tényezők kezelésére*”. Az AUKUS megállapodás Kína szempontjából több tényező mentén elemezhető. Először is, hogy Kína miként értékeli azt saját biztonságára vonatkozóan. Másodszor, hogy az AUKUS miként hat a regionális fegyverkezési versenyre. Harmadszor, hogy a megállapodás milyen hatással van a nukleáris fegyverek elterjedésének

megakadályozására. Végül pedig az AUKUS hatása a globális szintű amerikai–kínai versenyfutás szempontjából is vizsgálható. A tanulmány célja ezeket az aspektusokat egyesével bemutatni.

KÍNA FENYEGETETTSÉGÉRZÉSE ÉS A REGIONÁLIS FEGYVERKEZÉSI VERSENY KÉRDÉSE

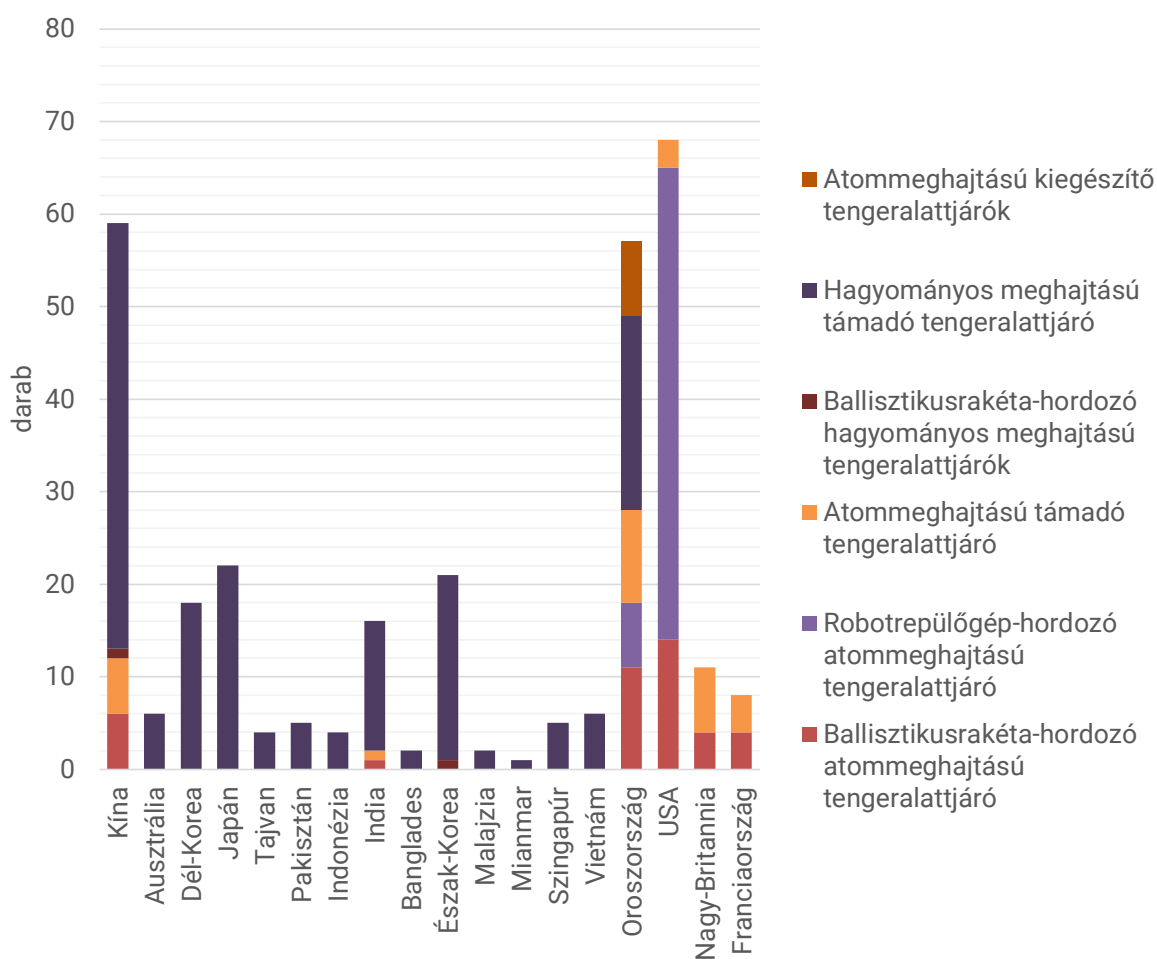
Bár az AUKUS megállapodás [kiterjed](#) a „kiberképességek, a mesterséges intelligencia, a kvantumtechnológiák és további tenger alatti képességek” terén való együttműködésre is, a legfigyelemreméltóbb pontja az, amely kimondja, hogy az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság segíteni fogja Ausztráliát atommeghajtású támadó tengeralattjárók beszerzésében. A megállapodás értelmében az Egyesült Államok és az Egyesült Királyság legalább nyolc, magasan dúsított urániummal (HEU) meghajtott nukleáris támadó tengeralattjárót segít Ausztráliának hadrendbe állítani. A szakértői becslések [szerint](#) ez megközelítőleg 2040-ig valósul meg.

A nukleáris meghajtású támadó tengeralattjárók megrendelése azt tükrözi, hogy az ausztrál kormány stratégiája elsősorban nem a védelmet szolgálja, hanem az ország erőketítő képességeit kívánja fejleszteni. Ez illeszkedik az ausztrál védelmi miniszter, Peter Dutton 2021. novemberi [kijelentéséhez](#), aki Tajvan kapcsán megállapította, hogy elképzelhetetlennek tartja, hogy az országa ne támogathatná az Egyesült Államok lépéseit egy tajvani konfliktus esetén. Peking természetesen aggasztónak tartja, hogy Ausztrália nukleáris meghajtású tengeralattjárókat szerez be, ám az ausztrál fegyverkezés Kína biztonsága szempontjából nem kritikus. Kína jelenleg hat ballisztikusrakéta-hordozó atommeghajtású támadó tengeralattjáróval, hat atommeghajtású támadó tengeralattjáróval és negyvenhat dízelmeghajtású támadó tengeralattjáróval [rendelkezik](#). Amerikai becslések [szerint](#) Kína tengeralattjáró-állománya 2040-re, – az AUKUS tengeralattjáró-program várható kifutási idejére – tíz ballisztikusrakéta-hordozó atommeghajtású támadó tengeralattjáróval, tizenhat atommeghajtású támadó tengeralattjáróval fog rendelkezni negyvenhat dízelmeghajtású támadó tengeralattjáró mellett. A felsorolásból látszik, hogy Kína már most nagyon jelentős tengeralattjáró-flottával rendelkezik, így az ausztrál tengeralattjáró-program önmagában képtelen a kínai kapacitásokkal felvenni a versenyt a következő évtizedekben. Ugyanez igaz a katonai együttműködés további [bejelentett](#) elemeire, amelyek magukba foglalják Tomahawk cirkálórakéták, föld-levegő cirkálórakéták, nagy hatótávolságú hajó elleni rakéták, hiperszonikus fegyverek, precíziós irányított rakéták stb. ausztrál hadrendbe állítását. Ez a stratégia tehát inkább azt a célt szolgálja, hogy növelje egy esetleges ausztrál érdekekkel szembeni kínai katonai fellépés költségeit, bízva abban, hogy az ország szövetségesei a segítségére sietnek. Az ausztrál ütőképesség tehát elsősorban az amerikai csendes-óceáni kapacitások kiegészítő

erejeként értelmezhető. A kritikus hangok pont ebben látják a problémát. Azáltal, hogy Ausztrália ennyire nyíltan elkötelezte magát az amerikai–kínai nagyhatalmi versenyben, önmagát is potenciális katonai célponttá tette. Ez pedig azért jelent problémát, mert Ausztrália eddig is amerikai szövetséges volt – azaz érvényesek voltak rá az amerikai biztonsági garanciák, anélkül, hogy Peking ellenséggként azonosította volna. Az AUKUS szerződés azonban ebben mindenképpen változást hoz, ahogy ezt a [kínai média](#) nyíltan meg is fogalmazta. Ráadásul Ausztrália nemzeti érdekeinek a definiálása az AUKUS tükrében már nem választható el az USA regionális érdekeitől, pedig ezek [átfedése nem egyértelmű](#), sőt ezáltal az események feletti kontroll is egyre inkább kicsúszik Canberra kezéből. Peking szemében így Ausztrália lényegében elveszíti önálló aktor szerepét.

1. ábra.

A tengeralattjárók száma típusok szerinti bontásban, az indopacifikus régió nyugati felének országaiban és egyes érintett külső hatalmak tekintetében

Forrás: [ISSN](#), 2021.

Az USA kapacitásainak megerősítése – amely kiegészül a kelet- és délkelet-ázsiai térség további amerikai szövetségeseinek a kapacitásaival – kétségkívül rontja Kína biztonságérzetét, amely a realista hagyományok szerint fegyverkezési versenybe kell torkoljon. A kínai reakciók nem meglepően a regionális erőviszonyokban beállt változásokra fektették a legnagyobb hangsúlyt. A kínai média örömmel nyugtázta, hogy aggodalmaival nincs egyedül, mert több délkelet-ázsiai állam is [kritizálta](#) az AUKUS megállapodást, arra hivatkozva, hogy fegyverkezési versenyt generál, amely kedvezőtlen az ASEAN-országok biztonsága számára. Nem véletlen, hogy az AUKUS-t kritizáló Hszi Csin-ping-beszéd az ASEAN-országok fórumán hangzott el. A fegyverkezési verseny ellen hat azonban, hogy az egész régiót érintő fegyverkezés elmarad. Így fegyverkezési verseny igazából továbbra is a nagyhatalmak között lesz, a régió kisebb szereplőinek a kapacitásai [nem fognak jelentős szerepet kapni ebben](#). Nem lehet kizárni, hogy az ASEAN-országok némelyike úgy értékeli, hogy az AUKUS egy újabb lépés az új hidegháborúhoz vezető úton. Ez pedig vagy az ASEAN megosztásához, vagy esetleg a közös katonai kapacitások – a korlátos erőforrások miatt az aszimmetrikus képességek – kifejlesztéséhez vezethet.

Az AUKUS megállapodásra adott japán válasz szintén [ambivalens](#). Egyfelől a megállapodás bizonyíték Tokió számára, hogy az USA elkötelezett Kína növekvő tengeri kapacitásainak regionális ellensúlyozása iránt, amely Japán biztonságpolitikai érdekeinek legfontosabb célja. Továbbá az AUKUS támogatja Japán együttműködését a másik két angolszász állammal, amely beleillik Japán védelmi törekvéseibe, hogy minél több partnert vonjon be a térség ügyeibe. Japánban ugyanakkor az atommeghajtású hajók ügye a második világháború óta kényes politikai kérdésnek számít. Az AUKUS pedig olyan helyzetbe hozza Tokiót, hogy nyíltan fel kell vállalnia, mennyiben kívánja katonai stratégiáját az USA-ra alapozni. Az Ausztráliához hasonló mértékű elköteleződés egyfelől azzal járna, hogy még inkább célpontra tenné magát Kína szemében, másodsor pedig saját stratégiai mozgásterét csökkentené. Végül a japán kormánynak szembe kell néznie azzal a kényes kérdéssel is, hogy az ausztrál példa követése esetén az USA megbízna-e annyira szövetségeseiben, hogy atommeghajtású tengeralattjáró-technikát adjon át. Az AUKUS dél-koreai megítélése hasonlóan [vegyes](#). A legnagyobb dilemmát az jelenti, hogy az ázsiai ország az ausztrál példát tekintse-e hivatkozási alapnak, és kérjen-e atommeghajtású tengeralattjáró-technológiát legfontosabb szövetségeseitől. Az USA korábban ugyanis már többször utasított el ilyen megkeresést, amely felveti a kérdést, hogy az USA milyen megkülönböztetést alkalmaz a szövetségesei között. Egy, az AUKUS-hoz hasonló szerződés pedig – szemben a saját technológiára építő atommeghajtású tengeralattjáróval – Japánhoz hasonlóan csökkentené Szöul stratégiai mozgásterét, és negatív üzenetet küldene Peking felé. Végül India szerepét is érdemes megvizsgálni. India stratégiai szempontból szintén érdekelt Kína ellensúlyozásában. Dél-Koreához hasonlóan többször [igényelt](#) atommeghajtású technológiát, amelyet az USA az atomfegyverek terjedésének megakadályozására hivatkozva

utasított el. Az AUKUS azonban nem illik India független külpolitikai [hagyományaiba](#), és Új-Delhi abban sem feltétlenül érdekelt, hogy az USA katonai szerepe tovább erősödjön a saját érdekszférájában.

A NUKLEÁRISFEGYVER-ELTERJEDÉS MEGAKADÁLYOZÁSÁNAK DIMENZIÓJA

A Kínára gyakorolt hatását vizsgálva a nukleáris proliferáció szempontjából is tárgyalni kell az AUKUS megállapodást. A kínai kormányzat [hangsúlyozza](#), hogy fennáll a nukleáris fegyverek elterjedésének veszélye, mert az AUKUS megállapodás nukleáris meghajtású tengeralattjárók építése érdekében egy nukleáris fegyverrel nem rendelkező állam számára biztosít nukleáris anyagellátást. Ez az Egyesült Királysággal kötött, 1958-as kölcsönös védelmi megállapodás óta nem fordult elő, és szembemegy az 1970-ben hatályba lépett nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló szerződéssel. A kínai kormány szóvivője kiemelte, hogy az AUKUS „*aláássa a dél-csendes-óceáni nukleáris fegyvermentes övezetről szóló szerződést, és az ASEAN-országok erőfeszítéseit, hogy Délkelet-Ázsiában nukleáris fegyvermentes övezetet hozzanak létre*”. Ezzel pedig a fejlett fegyverek és technológiák elterjedésének megakadályozására irányuló hagyományos amerikai álláspont helyett az USA, [úgy tűnik](#), a szövetségesek számára történő feltételes és ellenőrzött elterjedés irányába mozdul el. Kína számára a legnagyobb veszélyt ebből a szempontból az jelenti, hogy akár egy atomfegyverkezési verseny is elindulhat a délkelet-ázsiai államok között, hiszen a megállapodás arra ösztönözhet más, régióbéli államokat is, hogy saját biztonságuk érdekében nukleáris fegyvereket szerezzenek be. Ez pedig jelentősen átalakítaná Kína regionális mozgásterét. A nukleáris poliferáció szempontjából Kína két negatív következménnyel járó választ is adhat. A „minimális nukleáris proliferációs elrettentés” elvét évtizedeken keresztül fenntartó Peking már így is [lépéseket tesz](#) mind az atomfegyverek számára, mind a hordozókapacitások növelése és diverzifikálása érdekében. Az AUKUS ezt a folyamatot gyorsíthatja fel, és Peking számára hivatkozási alapot nyújthat, mondván, hogy az agresszív amerikai kezdeményezésekkel szemben védekezik. Az AUKUS lehetőséget ad arra, hogy a pekingi vezetés az USA-t a nemzetközi szabályokat megszegő, revizionista államként állítsa be. A nagyobb elrettentőkapacitás kifejlesztésére tett várható kínai lépések pedig minden bizonnyal kihatnak az amerikai–orosz nukleáris csökkentésre vonatkozó kezdeményezésekre is. Mindennek ellenére nem biztos, hogy az egyetlen út a nukleáris fegyverek versenye. Peking [valószínűleg](#) továbbra is érdekelt lenne egy „többszintű válságkezelési párbeszédben”, amelyben a két ország meghatározza az „alapelveket”.

Egyes [vélemények szerint](#) azzal, hogy az USA megsértette a nukleáris fegyverek elterjedésének megakadályozásáról szóló 1970-es szerződés elveit – bár magát a [szerződést](#) nem – precedenst teremt arra, hogy Kína is nukleáris technológiát adjon át egy másik országnak, borsot törve ezzel Washington orra alá. Ez a forgatókönyv

azonban abból a szempontból nem tűnik csábítónak Peking számára, hogy egy atomfegyverrel rendelkező szövetséges ugyan alkalmas arra, hogy kellemetlenséget okozzon Washingtonnak, de adott esetben a kisebb állam önállóságát is túlzottan megnövelné, emiatt pedig az nem feltétlen Peking érdekei szerint viselkedne. Észak-Korea [esete](#) intő jel lehet Kína számára.

A KÍNAI-AMERIKAI NAGYHATALMI VERSENY

Az AUKUS megállapodás Kína számára egyértelműen kedvezőtlen hatású az USA-val folytatott nagyhatalmi verseny szempontjából. A kudarc döntően nem abban áll, hogy az USA a szövetségesi kapacitásaival erősödik Kína ellenében. Peking számára a legnagyobb veszteséget az jelenti, hogy ugyan Ausztrália a második világháború óta az USA szövetségese volt, a 2010-es években az ország mégis igyekezett az amerikai elkötelezettségének csak megfontoltan jelét adni. Ausztrália legfontosabb kereskedelmi partnere ugyanis 2007-től Kína lett, így nem volt érdekelt Washington egyre élesebb Kína-ellenes politikájának támogatásában. Azonban 2017-től Ausztrália és Kína kapcsolata elhidegült, majd 2020 áprilisától kifejezetten ellenségessé vált, miután a Morrison-kormányzat egy Kínában lefolytatandó független vizsgálatot szorgalmazott a koronavírus-járvány eredetének felderítésére. Ezt követően, májustól kezdve Kína kiugróan magas vámoikat, illetve importkorlátozásokat és -tilalmat vezetett be számos ausztrál exporttermékkel (például árpa, marhahús, szén, réz, gyapot, tenger gyümölcsei, cukor, rönkfa és bor) szemben, azaz lényegében [kereskedelmi háborút indított](#) Ausztrália megleckéztetésére. Az AUKUS tükrében úgy tűnik, hogy a lépés kontraproduktív volt, mert valószínűleg Canberra úgy látta, hogy a gazdasági kapcsolatok romlásával már nem nagyon maradt vesztenivalója Kínával szemben. Ez pedig valódi veszteség Kínának, és rossz precedenst teremt más Délkelet-ázsiai országok szemében. Peking számára az eset tanulsága, hogy óvatosabb külpolitikát kell folytatnia a régióban annak érdekében, nehogy Washington karjaiba lökjön más országokat. Az AUKUS szerződés más szempontból is komolyan kihat az amerikai-kínai vetélkedésre. Az USA a Kínával folytatott technológiai verseny megnyerésére törekszik, amelyhez az AUKUS keretet biztosít az erőforrások egyesítésével és a védelmi vonatkozású tudományos, ipari és ellátási láncok integrálásával. Az AUKUS ezáltal egy olyan évtizedeken átívelő transznacionális projekt, amely a [mesterséges intelligencia, a kvantum-számítástechnika és a kibertechnológia terén szerzett előnyök megszerzésére törekszik](#), megosztva a szövetségeseivel a verseny költségeit. Az AUKUS ezen aspektusa azonban azt is jelenti Peking számára, hogy az USA nem érzi elegendőnek a saját kapacitásait, hogy Kínával versenyezzen. Egyébiránt Kína számára nem csupán kudarc az AUKUS. A legnyilvánvalóbb problémát Franciaország sérelme jelenti. Ausztrália az egyezmény bejelentése előtt nem sokkal egyoldalúan felmondta a Franciaországgal kötött, tizenkét dízelmeghajtású tengeralattjáróra vonatkozó, összesen 35 milliárd euró értékű keretmegállapodást.

A francia kormányzatot sokkolta a megállapodás felmondása, és [nem rejtette véka alá](#), hogy mekkorát csalódott az AUKUS megállapodásban résztvevő szövetségében. Ez pedig kényes kérdés Washington számára, ugyanis a Biden-adminisztráció a külpolitikájában hivatalosan nagy hangsúlyt fektet a szövetségesekkel való együttműködésre és az atlanti kapcsolatok helyreállításra, amely az európai szövetségesek szemében az afganisztáni kivonulás után az AUKUS szerződéssel újra megkérdőjeleződött. Mindez nagy segítség Kínának, aki komoly erőfeszítéseket tesz annak érdekében, hogy elkerülje az európai államok Washington mögötti felsorakozását egy Kína-ellenes blokkba. Az európai szövetségeseken túl az AUKUS tüske az USA ázsiai szövetségeseinek szemében is. Több országban is az angolszászok vs. ázsiaiak megkülönböztetést [emelik ki](#), amely történelmi szempontból fájó emlékeket idéz. Az AUKUS azt tükrözi, hogy az USA számára a szövetséges hierarchia csúcsán pár angolszász állam van, míg Washington a többi szövetségesében nem bízik annyira, hogy ilyen mély integrációt valósítson meg velük Kína ellenében. Az AUKUS tehát tovább mélyíti az USA szövetséges rendszerén belüli repedéseket, és megkérdőjelezi, hogy a Trump-adminisztráció évei után az új elnökség alatt az ország valóban visszatért-e a nemzetközi rendszer élére. Az AUKUS pedig intő példa Kínának ahhoz, hogy rombolja a Washington megbízhatóságába vetett hitet.

KONKLÚZIÓ

Az elemzés rámutat arra, hogy bár az AUKUS megállapodást a kínai kormány hevesen támadta, valójában nem tekinthető egy Kína geopolitikai környezetét drámaian átalakító fordulópontnak. Az AUKUS megállapodással kimondásra került, hogy Ausztrália és Nagy-Britannia elkötelezi magát az USA Kína-ellenes külpolitikája mellett. Ausztrália felfegyverzése azonban komoly biztonsági kockázatot nem jelent Kínának, és az indopacifikus régió hatalmi egyensúlyát sem borítja fel. Kína számára az AUKUS megállapodás legfájóbb eleme, hogy a régió egyik, az USA és Kína között őrlődő állama elsőként állt nyíltan Washington oldalára. Ausztrália döntése azt üzeni Peking számára, hogy a hasonló helyzetek elkerülése érdekében fölül kell vizsgálnia asszertív külpolitikáját, amely Ausztrália esetében egyértelműen szerepet játszott az Amerika melletti nyílt kiállásban. Az AUKUS szerződés másfelől rámutat arra, hogy az új formáció meglehetősen sok feszültséget okoz az USA szövetségi rendszerében, és rontja az USA megítélését, amely előnyös Peking stratégiai érdekei szempontjából. Az AUKUS azt tükrözi, hogy az USA csak egyes szövetségeseivel szemben táplál igazán mély bizalmat, ez pedig a Kínával szembeni versenyben Washingtont óvatosságra kell intse. A megállapodás továbbá arra is rávilágít, hogy a Biden-adminisztráció csak szavakban tér vissza a globális szerepvállaláshoz, valójában elődje külpolitikai hagyományait követi, amely jobban megfelel Washington kapacitásainak. A kínai kormány mindezek tükrében várhatóan nem fogja túlreagálni az AUKUS-t, a megállapodás csupán regionális stratégiájának kisebb fölülértékelésére készítheti az ázsiai országot.